

Publishers», 2008. 374 р. Режим доступу:
https://royallib.com/book/Zetterling_Niklas/the_korsun_pocket.html

Аліна ЛИСАК,
здобувачка магістратури I курсу спеціальності 014 Середня освіта,
спеціалізації 014.03 Історія Херсонського державного університету,
м. Івано-Франківськ,
науковий керівник: Кузовова Н., к.іст.н., доцентка

ВПЛИВ НІМЕЦЬКИХ КОЛОНІСТІВ ФАЛЬЦ-ФЕЙНІВ НА УКРАЇНСЬКЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Анотація. Стаття розглядає вплив німецьких колоністів, зокрема сім'ї Фальц-Фейнів, на економічний та культурний розвиток України. Вона висвітлює історію становлення заповідника «Асканія-Нова» та роль Фрідріха Фальц-Фейна як основоположника заповідника. Робляться акценти на внесок родини у розвиток економіки та природоохоронної діяльності. Також розглядаються виклики та перешкоди, з якими стикнулася сім'я Фальц-Фейнів під час історичних турбулентностей та долю їхньої спадщини в умовах російсько-української війни.

Ключові слова: німецькі колоністи, економічний розвиток, культурна спадщина, заповідник, соціальні зміни, українське суспільство, промисловість.

Підприємницька активність завжди виступала каталізатором історичного, економічного, соціального та культурного розвитку країни, і Україна не є винятком.

Одним із цікавих аспектів українського підприємництва періоду ХІХ – ХХ століття є вплив німецьких колоністів, зокрема родини Фальц-Фейнів, на розвиток різних галузей економіки та культурного життя. Сім'я Фальц-Фейнів відома своїм видатним внеском у розвиток підприємництва

та культурного життя України. Походження цієї сім'ї відбулося з Німеччини, де вони мали багатий досвід підприємницької діяльності.

Історія родини, а також заснування унікального заповідника «Асканії-Нова» (1898), починається від появи у Таврії німецьких колоністів. Восени 1827 року німецький герцог Фрідріх Фердинанд Ангальт-Кетен-Плесський майже за безцінь придбав у Російській імперії 42,3 тисячі десятин землі у безіменній місцевості. Через 13 років там виріс хутір, який герцог назвав «Асканія-Нова» на честь власного маєтку у Німеччині. Приблизно через 30 років нащадки герцога продали маєток німецькому колоністу Фейну. Той уміло розпочав справу і незабаром зажив значних статків, в основному від продажу вовни мериносових овець. Після весілля єдиної доньки Фейна і сусіднього колоніста Фальца, вдалось об'єднати два прізвища в одне. Відтоді засновано династію «Фальц-Фейнів» – «королів вівчарства» на півдні Російської імперії.

Найбільшу увагу варто приділити Фрідріху Фальц-Фейну (1863–1920), який став основоположником династії та засновником заповідника «Асканія-Нова».

Фрідріх Фальц-Фейн народився у 1863 році в сім'ї Едуарда Фальц-Фейна та його дружини. Його дитинство та юнацькі роки пройшли в обіймах природи, що збагатило його знання про навколишнє середовище та екосистеми.

Завдяки гарній освіті, яку Фрідріх отримав в Дерптському університеті на природничому факультеті, він зацікавився природоохоронними заходами, розведенням нових тварин, птахів в умовах південноукраїнського степу. Він створив ботанічний сад, природничий музей, провів до Асканії водопровід, телеграф, телефон, електрику, збудував пошту і лікарню, а також зібрав велику бібліотеку.

Члени родини займались різними видами сільського господарства і задля досягнення кращих результатів, впроваджували новітні технології, навчались самі і навчали своїх робітників. Вони досліджували нові

способи економічної діяльності і активно впроваджували їх в життя. Проте отримання прибутку не було єдиною метою. Зусиллями Фальц-Фейнів було вперше в Україні започатковано систематичний захист рідкісних тварин та рослин, а також здійснено великий науково-дослідницький внесок у вивчення біорізноманіття регіону.

Завдяки підприємницькій активності та ініціативі сім'ї Фальц-Фейнів заповідник «Асканія-Нова» став не лише центром збереження унікальної природи, а й важливим об'єктом туристичного та культурного розвитку регіону. Великий внесок цієї родини у формування екологічної свідомості та культурного наслідку суспільства надовго залишиться в пам'яті українського народу.

Проте, удари історичних подій виявилися надто важкими для цієї видатної родини. Соціально-політичні потрясіння періоду 1917–1920 років, призвели до серйозних наслідків для господарства родини Фальц-Фейнів на Херсонщині. Цей період характеризувався хаосом, боротьбою за владу та революційними змінами, які негативно позначилися на житті і майбутньому родини.

Руйнування господарства, конфіскація маєтків більшовиками та націоналізація власності стали важким ударом для Фальц-Фейнів. Ці збитки не тільки позбавили родину майнових цінностей, а й підірвали їхній соціальний та економічний статус. Змушені виїхати за кордон, члени родини втратили свої коріння, власність та перспективи в Україні.

Історію цієї видатної родини зруйнувала нестримна сила історичних турбулентностей. Проте, навіть у найтемніших часах, їхній внесок у розвиток України та збереження природи залишався значним. Їхня праця, ініціатива та відданість стали прикладом відваги та віри в майбутнє незважаючи на випробування.

З того часу, як минуло вже століття, український народ знову стикається з повторенням історії перед обличчям російської агресії. Тимчасово окуповані території на лівобережжі Херсонської області стають

територією не лише геноциду українського народу, але й екоциду, внаслідок військових дій, підриву російськими військами Каховської ГЕС, варварського ставлення до Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е.Фальц-Фейна. На тлі цих подій, спадщина сім'ї Фальц-Фейнів набуває особливого значення, нагадуючи про важливість захисту історичної та екологічної спадщини для майбутніх поколінь. Їхній приклад відваги та самовідданості стає важливим настановою для сучасних українців у збереженні та просуванні цінностей своєї культури та незалежності.

Отже, українське підприємництво в кінці XIX на початку XX століття відзначається великим внеском німецьких колоністів, зокрема сім'ї Фальц-Фейнів, у розвиток економіки та культурного життя країни. Їхній приклад свідчить про значущість підприємницької активності для створення історичних та культурних цінностей. Заснувавши заповідник «Асканія-Нова», Фальц-Фейни внесли значний вклад у збереження природи та розвиток туризму. Незважаючи на випробування історичних подій, які знищили їхню спадщину, їхня відвага та самовідданість залишаються надзвичайно важливими настановами для сучасного українського суспільства в боротьбі за збереження культурної та екологічної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Творець заповідної Асканії: веб-сайт. URL: <https://www.kspu.edu/PublisherReader.aspx?newsId=16829>
(дата звернення 28.04.2024).
2. Історія становлення станового статусу родини Фальц-Фейнів: URL: <https://content.freelancehunt.com/snippet/f51a1/efb3b/508041/%D0%A4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%86-%D0%A4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%B8.pdf> (дата звернення 28.04.2024).
3. Відомі незнайомці: творець заповідної Асканії Фрідріх Фальц-Фейн: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/kherson/166788-vidomi->

[neznajomci-tvorec-zapovidnoi-askanii-fridrih-falc-fejn/](https://ukrreferat.com/chapters/ekologiya/biosfernij-zapovidnik-quotaskaniya-novaquot-referat.html) (дата звернення 29.04.2024).

4. Біосферний заповідник «Асканія Нова»: веб-сайт URL: <https://ukrreferat.com/chapters/ekologiya/biosfernij-zapovidnik-quotaskaniya-novaquot-referat.html> (дата звернення 29.04.2024).

5. Що відбувається із заповідниками та національними парками в окупації? веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-zapovidnyky-okupatsiya-askaniya-nova/32337921.html> (дата звернення 30.04.2024).

УДК [930:001.814]:316.35(477-22)"1920/1933"

Дмитро ЛИСЕНКО,
аспірант спеціальності 032 Історія та археологія, Херсонський державний
університет, м. Івано-Франківськ,
науковий керівник: Водотика С., д.іст.н., професор

ДЖЕРЕЛА З ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ КОМІТЕТІВ НЕЗАМОЖНИХ СЕЛЯН

***Анотація.** Дослідження ролі Комітетів незаможних селян (КНС) у радянській історії України виявило широкий спектр джерел, які охоплюють їхню діяльність. Ці джерела включають документи з державних архівів, опубліковані документи та матеріали. Описано різні аспекти діяльності КНС, включаючи їх роль у реалізації радянської політики, участь у колективізації та репресивні заходи. Архівні матеріали відображають також соціальні та економічні аспекти діяльності КНС.*

***Ключові слова:** Комітети неможливих селян (КНС), державні архіви, селянство, радянська влада, колективізація, Голодомор.*

Джерельну базу історії Комітетів незаможних селян (КНС, комнезами) складають різні за походженням та інформативним потенціалом джерела, які можна розподілити на декілька груп: матеріали